

UJ KELETI

KIS-ÉRTÉKŰ POLITIKAI-NAPILAP

Brediceanu

Az erdélyi ügyek új minisztere Kolozsvárra jött, kétségtelenül épen annyi reménnyel, mint azok az államférfiak, akik ebben a diszes és felelősségteljes állásban megelőzték. A kormányzáshoz nem csak erre való képesség kell, de kell hozzá a hivatottság meggyőződése is. És ha már önmagában nem kételkedik, ne kételkedjen a népben sem, amelyért dolgoznia kell. Brediceanu bizonyára nem kételkedik Erdély népeiben, mert ismeri őket és tudja, hogy itt olyan értékeket halmozott fel a sok évszázados fejlődés, amelyeket összefogni nagyon is érdemes.

Nem ismerjük utjának programját, talán nincs is még egészen kialakult programja és lehetséges, hogy csak tájékozódni jött. Kezdő feladatnak ez sem tulságosan könnyű. A terep ugyan áttekinthető, de nehéz meglátni mindjárt, milyen mélyen kell azt felszántani, hogy a benne szunnyadó erők kipezsdüljenek belőle. Aztán nem szabad elfelejteni, hogy itt sokfélék az erők, természetükre talán ellentétesek, de egységesek abban a felfogásban, hogy mindegyiknek van joga ahhoz, hogy a saját természetét kövesse. A természetes ösztönnek ez a tradíciója azonban nem zárja ki a barátságos kölcsönhatásokat és nem zárja ki azt a lehetőséget sem, hogy az állami élet felsőbbes érdekeivel szemben termékeny és harmónikus együttműködésben találkozhassanak.

Erdély miniszterének természetesen legelső sorban az a feladata, hogy Erdély népeit a konszolidálás felé segítse. Ez csak két módon lehetséges. Meg kell győzni őket az állam megértő jóakarataról és meg kell győzni őket arról is, hogy az államban való elhelyezkedés nem követel tőlük súlyos magamegtagadást. Erős indák akarnak ők lenni az állam törzsén, de olyan indák, amelyek a maguk gyökerén élnek, a maguk medreiből táplálkoznak. A nemzetiségi eszme Erdélyben nem divatos áramlat, hanem az élet és a fejlődés imperatívusa. A nemzetiségi eszme elismerése pedig Romániában nem lehet áldozat, mert ez a nemzet sok erőt merített ebből a múltban és még többet meríthet belőle a jövőben.

Erdély eddigi miniszterei sokat tettek azért, hogy a megértés útjait meg-egyengessék. Ők is sok reménnyel kezdtek meg tevékenységüket és sok csalódással végezték. Becsületos politikusok voltak és így bizonyára nem a maguk csalódása fáj nekik legjobban, hanem Erdély népeinek a csalódottsága. A po-

litikai sikerek nem mindig a politikai tényezők akarától és képességeitől függenek, hanem a körülményektől, melyekből a lehetőségek kihasadnak. Ugy kell lenni, hogy az elmúlt esztendő körülményei nem kedveztek annak a politikai felfogásnak, amely az állami élet megizmosodásának legfőbb feltételét a nemzeti életnek az egyenlő jog alapján való arányos szétosztásában látja.

Nem csak a magunk, de Erdély minden nemzete érdekében kívánjuk, hogy Brediceanu több szerencsével végezze misszióját, mint elődei. Nem kicsinyeljük a nehézségeket, de nem is gondoljuk, hogy elháríthatlanok. Erős és kitartó akarással sokat lehet elérni, különösen annak, akinek nem esik nehezére a megértés. Brediceanu megértő politikus. Egészen bizonyosan tudjuk, hogy a magunk igazságait megérti és törekvéseinket méltányolja. Nincs okunk feltételezni, hogy a többi kisebbség törekvéseit fukarabb mértékkel mérje. Európai kulturán nevelkedett politikus

nem tesz különbséget egy nép joga és a másik nép joga között és nem vállalhat közösséget olyan politikai irányzattal, amely a faji és nemzeti különállás természetes jogait szűkíteni törekszik. Romániában nincs is ilyen élesen kialakult irányzat. Van talán közömböség, van talán olyan törekvés is, mely az erők egyoldalón való halmozását igazságosnak itéli, de a felvilágosító munka letompítja ezt az irányzatot. Brediceanunak talán sikerülni fog ilyen irányban befolyásolni az országos politikát, amelynek végeredményében más célja nem lehet, mint a konszolidáció, ezt pedig elérni csak az összes tényezők kibékült és harmónikus munkájával lehet. Ha ezen az uton halad, akkor sorsa meg fogja kimélni az államférfiak legnagyobb keserűségétől, amely keservebb még, mint a népben való csalódás. Az ország nem fog csalódni ő benne, akit vezéréül tett meg, nem tudni mennyi időre, a politikai célszerűség.

A király elégedetlen a pártok magatartásával

Nemzetgyűlés, alkotmányrevízió és új választások — A cenzurát csak formálisan tartják fenn — Minisztertanács a katonai igazgatás ügyében

Az Uj Kelet tudósítójától.

A válság egész folyamata alatt egyre gyakrabban ütközött ki az ellentét, amely a megoldásra vonatkozólag az uralkodó és a parlamenti pártok legtöbbjének felfogása között fennáll. A király a válságot maga kívánja megoldani és bár a formáknak eleget tesz, amikor egymásután hallgatja meg a politikusokat, csak nagyon kevés államférfiu tanácsainak enged befolyást. Az antiliberális blokkba tömörült kilenc párt nevében új kormány kinevezését ajánlották az uralkodónak. A kilenc párt együttes fellépése sem bírta a királyt más elhatározásra, — a megegyezés létrehozását továbbra is Take Jonescunak hagyta meg. A király magatartása azt igazolja, hogy szeretné, ha a pártok kooperálása és a kormány összetétele eredeti terveinek megfelelően történe.

A legutóbbi audienciák kapcsán a király különböző államférfiakat meghallgatott. Jól értesült körök információja szerint

az uralkodót rendkívül elkedvetlenítette a politikai életben tapasztalható teljes zűrzavar

és különösen az lepte meg, hogy egyes politikai vezeték teljesen figyelmen kívül hagyják azt a végsőkig súlyos pénzügyi helyzetet, amelyben ma az ország van és amely a legnagyobb katasztrófára vezetne, ha mindnyájan nem fognak össze a veszély elhárítására.

A király panaszkodott,

hogy hiába apellál a pártvezeték lelkiismeretére, hogy egyezzenek meg egymással, mert máskülönb mindnyájunkat terheli a felelősség, felhívásának nem volt sok eredménye.

Beavatott helyen úgy tudják, a király elhatározta, hogy az ország közvéleményével közli a hiábavaló folytonos kísérleteket, amelyekkel eddig próbálkozott. A király ma csak a módon gondolkozik, hogyan hozza ezt az ország tudomására. Valószínűleg ez a párt-

vezetékhez intézett felszólításban vagy a miniszterelnökhöz intézett levélben fog meg történni.

A politikai helyzetre különben jellemző, hogy Flondornak tiznapos tárgyalása alkalmával még két párt kooperációját sem sikerült megvalósítani, noha sokan az ellenkezőjét állítják. Flondor többiben kifejtette meggyőződését, hogy a király Bratianunak fogja átadni a hatalmat, amennyiben Take Jonescunak nem sikerülne többséget szereznie.

Averescu hajthatatlan

Flondor mindent elkövetett, hogy a koncentráció ügyében Averescu tábornokkal is közvetlenül tárgyaljon. Megbizta Braiescu néppárti képviselőt, hogy ezt a találkozást létrehozza, de Flondor még sem beszélhetett a volt miniszterelnökkel. Averescuról ugyanis tudják, hogy nem enged merev magatartásból és Take Jonescuvall nem hajlandó semilyen formában sem együttműködni és készül a január 17-iki döntő parlamenti ülésre. Braiescu egy újságírónak azt mondta, hogy a tábornok körében bizonyosan tudják, hogy még a kritikusan január 17-e előtt döntő jellegű „meglepetések” fognak bekövetkezni. Flondor különben, aki Averescu hiányában Argetoian-val tanácskozott, de eredménytelenül, elutazott a fővárosból.

A politikai válság megoldásával egyidejűleg az alkotmány régen vajudó kérdését is meg akarják oldani. Egyre többen hangoztatják az alkotmányozó nemzetgyűlés összehívásának szükségét. A pártok között nincsen nézeteltérés a kérdés lényegét illetően, az

alkotmányrevíziót

minden csoport egyaránt elkerülhetetlennek tartja. A végrehajtás mikéntjére vonatkozólag azonban erősen eltérnek a felfogások. A liberálisok minden törekvése arra irányul, hogy a vezetésük alatt megválasztott jövő törvény-

hozótestületek egyszersmind nemzetgyűlés jellegével bírnak. Így akarják elkerülni a kettős választásokat, melyek — szerintük — fölösleges izgalmakat okoznának. Averescuék a jelenlegi parlamentet tekintik nemzetgyűlésnek és csak nemrégén fejtette ki a párt álláspontját Junian, a kiváló közjogász, aki kifejtette, hogy a régi alkotmány ugysem írathatja elő a megnövekedett új államnak, miként rendezze alkotmányát. Az egyes pártok azt hiszik, hogy külön nemzetgyűlés egybehívása nagy veszedelmet jelent a monarchikus államformára

mert olyan elemek kerülnének össze, amelyeknek körében a köztársasági eszme nem idegen.

A cenzura megszüntetése

Bennoni beszarabiai újságíró meginterjúvolta a miniszterelnököt Beszarabia aktuális kérdéseiről. A miniszterelnök kijelentette, hogy a kormány minden igyekezetével siettetni a beszarabiai súlyos helyzet megváltoztatását. A rendkívüli állapotokat még nem lehet megszüntetni a menekültek ügyében pedig nem tehet többet, mint amennyit eddig tett. A beszélgetés végén az újságíró ezt kérdezte:

— Tudja miniszterelnök ur, hogy nem bizonyos, hogy az ön által elmondottak tudomására juthatnak Beszarabia lakosságának?
— Miért? — kérdezte meglepetten Take Jonescu.

— Azért, mert akadhat cenzor, akinek a politikai helyzetről más a véleménye és nem engedí kinyomtatni.

— Amiket elmondottam — válaszolta mosolyogva a miniszterelnök — valószínűleg nem tetszik a cenzor uraknak. Reméljük azonban a cenzor urak jóindulatát.

Hortopan kisebbségi államtitkár különben tegnap arról értesítette a sajtó képviselőit, hogy a cenzurát hivatalosan nem fogják eltörölni, azonban de facto nem fogják a lapokat cenzurálni. Ez lesz az átmenet a cenzura végleges eltörlésére.

Minisztertanács a beszarabiai katonai igazgatás ügyében.

Tegnap este Take Jonescu elnökletével minisztertanács volt, amely mindenekelőtt a beszarabiai katonai parancsnokság kérdésével foglalkozott. Camarasescu belügyminiszter rámutatott a nehézségekre, amelyek a polgári hatóságok elé tornyosulnak tiszták gyakorlása közben

a beszarabiai katonai főparancsnokságra

ruházott jogok különböző interpretálása miatt. A belügyminiszter nem óhajtotta magát a katonai parancsnokságot, mint olyant, bírálat alá vonnif mert a maga részéről is szükségesnek tartja ma még Beszarabia részére ezt az intézkedést, csupán azt a módot kifogásolta, ahogyan a végrehajtó hatóságok több ízben átlik hatáskörüket. Ugy a belügyminiszter, mint az egész minisztertanács a beszarabiai katonai főparancsnokság további fentartása mellett foglalt állást, azonban hatáskörüket szigorubb megállapítását kívánják. Ezek szerint abban a zónában, ahol az ostromállapot megmarad, a katonai parancsnokság megmarad legfőbb hatóságok feletti ellenőrzési joggal. Ellenben a területeken, ahol az ostromállapot megszűnik, a polgári és katonai hatóságok közös megegyezése szükséges a különböző intézkedések végrehajtásához, a központ jóváhagyásának kikötésével. A minisztertanács elhatározta, hogy Popovics tábornokot, beszarabiai katonai főparancsnokot Bukarestbe hívja, hogy vele megállapítsa a határozat lehető legcélszerűbb megvalósítását.

Ezután a minisztertanács a jassii ügyvédek és az ottani törvényszék egy bírāja közötti konfliktusról tárgyalt és megbizta az igazságügyminisztert, hogy a vizsgálatot személyesen folytassa le.

Holban tábornok hadügyminiszter a Rascanu hadügyministersége alatt eszközölt

posztóvásárlásokról

tett jelentést. Hangsúlyozta ugyan, hogy a megkötött szerződés nem hátrányos az államra, mindamelllett a minisztertanácsnak észrevételei voltak a mód ellen, ahogyan a szállítási ajánlatot elfogadták.

Oromolu ipar- és kereskedelmi miniszter javasolta ezután a minisztertanácsnak, hogy az előző kormány által

a kereskedelmi törvény 44. szakaszának

módosítására benyújtott törvényjavaslatot egyeztetés ki úgy, hogy a bíróságoknak megadják a jogot az idegen valutában szóló tartozások esedé-

kességénél az újabb fizetési határidő megállapítását. Elhatározta a kormány, hogy a szenátusi me-renylet alkalmával áldozatul esett Radu püspök hagyatékának a püspök végrendelete szerint az államra eső egyharmad részéből a püspök nevével viselő jótékony intézetet létesít.

A cenzura kérdésében a minisztertanács ma sem hozott végső döntést.

Tudomásul vették, hogy a görög trónörökös nevével együtt hétfőn délelőtt érkezik a fővárosba. A vendégek fogadtatásán a kormány hivatalosan megjelenik.

Végül

a katonai szükségletek

ügyét vették tárgyalás alá. Holban tábornok részletes jelentést terjesztett e tárgyban a minisztertanács elé, amelyben rámutatott a csapatok felszerelésének és élemezésének szükségleteire, amelyek sokkal nagyobb költségeket igényelnek, mint a költségvetés engedélyez. A minisztertanács elhatározta, hogy a hadügyminiszter felhatalmazza a kért rendkívüli kiadások — mintegy 30 millió — megtételére.

A Cionista Világszervezet Intézőbizottságának ülése

Weizmann Bécsben — A cionisták politikai helyzete

Az Uj Kelet tudósítójától.

Bécs, december 31. A karlsbad-i kongresszus óta a napokban tartotta a Világszervezet Intézőbizottsága első negyedévi gyűlést Bécsben. A tanácskozásokat rendkívüli érdeklődés előzte meg. A gyűlések szigoruan bizalmasok voltak, a sajtó képviselői nem nyertek bebecsátást. A tanácskozások lefolyásáról a következő hivatalos jelentés számol be:

A nagy intézőbizottság ülése előtt a pénzügyi és gazdasági tanács, ugyszintén a Keren Hajjeszód direktóriumába tartott tanácskozásokat, amelyek december 26-án délelőtt tíz óratól estí hét óráig tartottak. E tanácskozásokon résztvettek dr. Berthold Feiwel, dr. Georg Halpern, Kaplanski mérnök Londonból, dr. A. Barth Berlinből és S. Schocken Zwickauból. Ezek az üléseken nagyon fontos gazdasági kérdéseket vitattak meg.

A nagy intézőbizottság az alsóausztriai iparegyesület nagytermében tartotta üléseit dr. Chajesz főrabbi elnöklése mellett. A végrehajtóbizottság részéről jelen voltak dr. Weizmann és Richard Lichtheim, Stricker Róbert képviselő, dr. Hantke Artur, a nagy intézőbizottság alelnöke, dr. Leon Reich, Abraham Podlisevski, J. Grünbaum képviselő, Adolf Bernhard (Bukarest), dr. Victor Jacobsohn, Hermann Struck, Lewin Epstein, Eliezer Kaplan, dr. A. Katznelsohn, Nachum Twerski, Zalmen Rubasov, Adolf Böhm, dr. S. Rapaport és dr. M. Bodenheimer. Ez utóbbiak a Zsidó Nemzeti Alapot képviselték a tanácskozásban.

Az ülés megnyitása után dr. Weizmann elnök kimerítő jelentést terjesztett elő a politikai helyzetről,

ugyszintén a végrehajtóbizottságnak a kongresszus óta megindított politikai akcióiról. Jelentésében ismertette Palesztina északi határainak kielégítő szabályozását is és ez alkalommal dicsőre emlékezett meg Ruthenberg mérnök érdemeiről, aki a határszabályozó bizottság munkálataiban mint szakértő vett részt. Jelentést tett továbbá azokról a tárgyalásokról is, amelyeket a bevándorlás ellenőrzésének újraszabályozása érdekében megindított a végrehajtóbizottság, mégpedig azzal a tendenciával, hogy e téren visszaállítsa az 1921 május előtti állapotokat. Végül ismertette a végrehajtóbizottság intézkedését a kongresszusnak ama határozataira vonatkozólag, amelyek az arab kérdés rendezésére adtak utasításokat. Informálta a végrehajtóbizottságot a Londonban és Prágában az arab delegációval folytatott tárgyalások eredményeiről, ugyszintén a palesztinai mandátum-tervezetének a népszövetség részéről való jóváhagyásáról. Dr. Weizmann politikai jelentését azzal a kijelentéssel fejezte be, hogy minden további munkának más alapja nem lehet, csak finánciális szervezkedés, amely lehetővé fogja tenni a kongresszuson elhatározott palesztinai munkák végrehajtását.

Ezután Lichtheim Richárd terjesztette elő jelentését

a kongresszusi határozatok végrehajtásáról,

amennyiben azok a bevándorlásra és a szervezési munkára vonatkoznak. Előadásában kitért a Palesztina-hivatalok organizációjára is, továbbá a chalucok részére folyósítandó utazási költség kérdésére, hangsúlyozván, hogy e kérdések kedvező megoldása a bevándorlási ellenőrzés helyesebb szabályozásától függ. A szervezési kérdések ismertetése során hangsúlyozottan kiemelte a sékelakció nagyvonalu megvalósításának szükségességét, mert csak ezton remélhető az organizáció politikai és szervezkedési erejének fokozása és megtartása. A sékelakció kielégítő eredménye módot nyújt majd a végrehajtóbizottságnak arra, hogy politikai és organizatorikus feladatait megvalósíthassa. Ezzel kapcsolatosan jelentést tett a cionista végrehajtóbizottságának Berlinben létesített irodájáról, amely tevékenységével elősegítette a mozgalomnak organizatorikus kiépítését. Végül javaslatot tett egy angol nyelven megjelenő központi sajtóorgánium alapítására.

Dr. Georg Halpern, a végrehajtóbizottság kincstárnoka előterjesztette

pénzügyi jelentését

és rámutatott arra, hogy a kongresszus óta lehetetlen volt a kongresszuson megállapított Palesztina-munka havi büdzsét előteremteni, aminek következtében olyan deficit állott elő, amelynek fedezése a legnagyobb akadályokba ütközik. Az elhatározott munka keresztülvitelére szükséges összegeket, ha a legnagyobb erőfeszítéssel is, okvetlenül elő kell teremteni. A pénzügyi és gazdasági tanács részére jelentést tett azokról a nagyvonalu gazdasági projektumokról, amelyek az utóbbi hónapokban már foglalkoztatták a tanácsot. Végül ismertette a Jewish Colonial Trust rendkívül kedvező helyzetét, felemlítvén, hogy ez az intézmény alaptökéjének emelésére legközelebb agitációt indít.

A délutáni ülést a Keren Hajjeszód direktóriumának nevében dr. Berthold Feiwel (London) nyitotta meg

a Keren Hajjeszód mozgalomról

és az eddig elért eredményekről való jelentéssel. Dr. Feiwel ismertette az Európában és Amerikában elért eredményeket, ugyszintén Délafrikában megindítandó munka előkészületeit. Rámutatott arra, hogy a Palesztina-munka egész költségét a Keren Hajjeszódból kell fedezni, jöllehet, hogy a Keren Hajjeszód az utolsó periódusban anyagi eszközeinek egy részét arra fordította, hogy a német zsidók jeruzsálemi segítő egyesületének iskolaépületét megvegye, jövedelmeinek egy másik jelentékeny részét pedig a jelzálogbank alapítására fordította. Végül tervezetet terjesztett elő a Jewish Colonial Trust tokeemeléséről.

Trocki háborúra készül

Moszkva, január 1. Trocki hadügyi népbiztos a vörös hadsereghez intézett napiparancsában a következőket mondja:

Hála a francia, japán és más aranyának, határaink és gazdasági életünk veszélyben forognak Lengyelország, Románia, Finnország és a Csendes-Oceán partjai felől. A washingtoni konferencián a kapitalista diplomácia részéről tartott számos beszédben napról napra több a nyugtalanító és az aggodalmat keltő.

Ránk nézve az a világos következménye mindennek, hogy függetlenségünk megvédelmezésére nem elég a békés eszközökhöz fordulnunk, anyagilag is erősekké kell lennünk. A vörös hadseregnek csak egyetlen eszköze van, amellyel a számos kihívásra jellehet, megkettőztetett ébersége és ereje. A hadiipar és az egész ország támogatni fogják a hadseregét. Vörös harcokosok legyenek résen!

Megnyílt a szentpétervári tőzsde

Kopenhága, jan. 1. (RTI). A mai napon megnyílt a pétérvári tőzsde. A tőzsdetanácsosok és tőzsdelátogatók névsorát már összeállították. (Szojjetoroszország gazdasági élete tehát egyre inkább tolódik jobbra. Most már börzét állítanak fel, a tőkés termelési rend egyik legtipikusabb megnyilvánulását.)

A párisi konferencia készíti elő az európai gazdasági konferenciát

Rathenau Párisba utazott — Mit végeztek Washingtonban — Oroszországgal helyreállítják a gazdasági összeköttetést

Az Uj Kelet tudósítójától.

Berlin, január 1. A „Daily Chronicle“ washingtoni munkatársa a leszerelési konferencia munkájával foglalkozik és a helyzetet meglehetősen sötét színben látja. Az egész munka megakadt, mert minden

Párisból és Tokiótól függ.

Most dől el, hogy létrejön-e az amerikai terv vagy összeomlik. De akinek a műve lesz az az összeomlás, az fogja viselni elsősorban a terv összeomlásának nemzetközi következményeit. Ha Páris tovább is nyakas marad a flottakérdésben, akkor csupán a nagy tengeri csatahajókra fog szorítkozni a megállapodás. És ekkor lesz a világcsalódás, mert csak

részleteredményt értek el Washingtonban.

A felelősség ezért kizárólag Franciaországra fog hárulni. Epen így Japán felelős lesz, ha a Santung-kérdésben nem történik megállapodás.

A „Daily Chronicle“ cikke már csak azért is feltűnést kelt, mert tudvalevőleg a lap mögött Lloyd George áll. A „Times“, amely eddig a francia-angol megértést ápolta, szintén

rideg bírálatot mond a Washingtoni munkáról.

Heves hangon támadja a francia álláspontot. A lap megállapítja, ha a tengeralattjáró kérdésében nem jön megegyezés létre, akkor a jövőben veszedelmes versengés fog támadni a tengeralattjáró hadiflotta megerősítésére. Minden nagyhatalom arra fog törekedni, hogy mennél több tengeralattjáró hajót építsen, hogy a legközelebbi konferencián már magas kontingenzt tudjon felmutatni.

A párisi lapok a tengeri leszerelés kérdésében igyekeznek

a megértés útjait egyengetni.

A francia lapok értesülése szerint a tengeralattjáró-kérdésben is meg tud egyezni Franciaország Angliával. Franciaország teljesíteni fogja az angol kívánságokat. De ezzel szemben ellenszolgáltatást követel: a versaillesi szerződés 42-ik és 44-ik cikkelye értelmében a Rajna-vidék biztosítását.

A német probléma kibontakozás felé közeledik. Rathenau dr., aki legtöbb eredményt tudta elérni a szövetségesekkel szemben hivatalos meghívásra Párisba utazott.

Rathenau, aki voltaképpen nem tagja az új kormányoknak, de már Londonba két ízben hivatalos megbízással járt, Párisban is a jóvátétel kérdéséről fog tárgyalásokat folytatni. Megbízatása azonban tulmely a jóvátétel problémáján, mert a francia gazdasági faktorokkal és politikai személyiségekkel is tárgyalni fog. Rathenau kíséretében van Schiffer államtitkár. A francia kormány Párisba rendelte Haguenin-t, a berlini francia jóvátételi bizottság főnökét. Haugenin fogja felülvizsgálni azokat a német javaslatokat, amelyeket Schiffer vitt magával Párisba.

A szövetségesek gazdasági konferenciája,

amely megelőzi a cannesi konferenciát, már összeült. Az angol és francia szakértők több olyan határozatot hoztak, amelyek Európa rekonstrukciójának alapjai lehetnek. Az angol és francia szakértők terveit most terjesztik a többi szövetséges szakértők elé. Az olasz és a belga delegátusok behatóan tanulmányozzák ezeket a terveket. A konferencia a napokban publikálni fogja azokat a feltételeket, amelyek mellett a szövetséges hatalmak helyreállítják a kereskedelmi összeköttetést a többi állammal,

Oroszországgal is.

Az Oroszországgal történő összeköttetés úgy a magánjog, mint az államszerződések teljes elismerése alapján történhet meg.

A szövetségesek szakértői bizottságainak konferenciáját Loucheur francia jóvátételi mi-

niszter vezeti. A „Temps“ azt írja, hogy ez a konferencia fogja megalapozni Európa jövőjét. A francia bizottság egyelőre nem foglalkozik az orosz- és a közép-európai kérdéssel, mert mindenek előtt Németország pénzügyi szanálására terjeszt elő javaslatot.

A „Wenkow“-ban Benes csehszlovák külügyminiszter a német-francia-angol tárgyalásokkal foglalkozik

és azoknak Csehszlovákiára előállható következményeiről ír. Csehszlovákia gazdasági életében eddig is nagy befolyása volt és ezután még nagyobb befolyással lesz, hogy Németország megkapja-e a fizetési haladékokat vagy sem. Csehszlovákia gazdasági érdekei azt kívánják, hogy Németország haladékokat kapjon, mert a német birodalom krízise súlyos hatással lehet a szomszédaira, így Csehszlovákiára is.

Dr. Eisler Mátyás főrabbi jubilauma

Az Uj Kelet tudósítójától.

A kolozsvári neológ zsinagóga tegnap délelőtt tizenegy és tizenkét óra között meleg és megható ünnepség színhelye volt. Az istenházát — mint a Tóra ünnepén — délszaki növényekkel díszítették föl, az almemor fölött pedig a fenyőkből font díszítés közepén nagy Mogen Dovid jelezte a nap külön jelentőségét.

Az ünnepség ezuttal dr. Eisler Mátyásnak szólt, a hitközség harminc év óta működő lelképásztornának. Három évtizede irányítja a főrabbi e testület vallási- és jóléti életét, egy emberöltő óta látja el ezt a hivatalát, amely az ő számára hivatássá lett, nagy és szent ügygé, egy bölcs és jószágos ember lelkipártalmává. A tudós híggadtsága, a jószándéku férfi egyenessége, a hivatás kötelességtudása mindig megtalálták az irányt, amelynek vonalán az emberi vonatkozások a felekezetiékekkel együtt haladtak. Talpig férfi és jó zsidó ez a pap aki az elvi különbségeken túl mindig megtalálta a békéhez vezető mesgyét. Nem a szobatudósok típusa, nem is a dogmákért harcolóké. De mozgékony és küzdő harcosként láttuk őt mindenütt, ahol zsidó kulturát kellett megteremtetni, ahol zsidó szívet kellett megindítani és harcos volt, bátor és kendőzöttés nélküli, amikor megálljt kiáltott az asszimiláció felé.

A jubileum intím, szinte házas volt, de így is, vagy, épen azért zsidó melegség áradt belőle.

Délelőtt tizenegy óra felé Jakobi Mór a hitközség szertartásügyi osztálya főnökének vezetése alatt tizenhattagú küldöttség ment a főrabbi lakására. Itt néhány köszöntő szó után fölkérték a jubiléumot, hogy fardjon át a templomba, amely ez alkalomból a neológ hitközség híveiből és a főrabbi tisztelőiből zsufolóság megtelt.

— Baruch haba — harsogott a főkantor hangja, amikor a főrabbi belépett.

Az előjáró emelvényen dr. Fischer József, a hitközség elnöke megindult szavakkal köszöntötte a hitközség atyai barátját, a tudóst és jó embert, aki harminc évvel azelőtt, amikor csak keretei voltak a hitközségnek, e kereteket nemes tartalommal telítette. Visszapillantást vetett a hitközség elmúlt harminc évének jelentősebb mozzanataira válságos napokra, amikor a község lelképásztora az istenes emberek lendületével, bátorságával és bölcsességével megtalálta a helyes kivezető utat.

A beszéd után, amelyet az ünneplő közönség hangos ovációkban részesített, Davidow főkantor elénekelt a „Mizmor letoda“ című zsoltárt; a főrabbi az almemorra ment és megindultságtól reszkető hangon köszöntö meg az ünneplést. A Szentírásból vett példázatokkal és a Midrásból való idézetekkel hálálkodott istenhez, hogy e napot megérni engedte és a

visszaemlékezések során költői szépségektől ragyogó mondatokban kapcsolta össze az egyéni mozzanatok közéleti pályája határjelzőivel.

Mindenkinek könnyűült a szemébe, amikor anyjáról emlékezett meg, aki a pápi pályára szánta és elfojtott zokogások törtek föl, amikor egyetlen fiáról, Kadisáról emlékezett meg, halát adva istennek, amiért gyermeke fölött ontott könnyeit is folszártotta. Nagy megindultsággal szólt az utolsó évek eseményeiről, a háborúról és a történeti szükség-szerűségről, amely egyuttal a magyar nemzet tragikumá lett. És e tragikum tetéződött, hogy „véreskezűek lettek a hatalom birtokosai Magyarországon“. Minden fontartás nélkül hódolunk az új államalakulatnak — mondotta — részt kívánunk Nagyrománia ujjaépítésében és boldoggá tételében, anélkül azonban, hogy szerzett jogainkról lemondanánk. Az állam minden nemzetiségével békében és testvéri szeretetben akarunk együttélni.

Azután rátért a zsidó nemzeti mozgalom ujjaéledésére és megnövekedésére és a mozgalomnak Erdélybe való behullámzására. Habozás és fentartás nélkül csatlakozott e mozgalomhoz, amely igazi kifejezője a zsidó nép akaratának. Elismeréssel és hálával gondol híveire, akik közül azok is, akik e tekintetben vele nem voltak egy véleményen, közvetlenül soha, egy zokszóval nem illették őt e lépésért.

Egy megható zsidó könyörgő ima után — „kichlot kochenu al taazvenu“ — az ünnepség templomi része befejeződött.

A hitközség téli imaházában azután egyenként járultak a különböző testületek a főrabbi elé. Székely Viktor a neológ hitközség előjáróságát vezette a főrabbi elé, a tantestület üdvözlését Zádor Benő igazgató héber nyelven tolmácsolta, a nőegyletet Neuberger Zsigmondné, a Jehudít Weiszburg Emílné. A Zsidó Nemzeti Szövetség részéről dr. Fischer Tivadar, a szövetség elnöke jelent meg, a Tarbut jókivánságait Antal Márk főigazgató tolmácsolta, a Haggibborét Stotter Aladár. Az Ivria részéről Infeld Zwie jelent meg, a Poale Cedeket Schwartz Ignác képviselte. Azután a volt tanítványok jöttek a szeretet megnyilvánulásával. Deutsch Ignác néleg szavakkal köszöntötte a mestert, míg a mai tanítványok nevében Blumenfeld Gábor üdvözölte a jubiléumot.

Az ortodox hitközség részéről Bergner Mór elnök és Adler Sámuel alelnök tisztelegtek Eisler Mátyás főrabbi lakásán.

A Rajna-vidéki vasutasok sztrájkja

Terjed a sztrájk — Berlint élelmiszerhiány fenyegeti

Az Uj Kelet tudósítójától.

Berlin, január 1. A Rajna-vidéki vasutasmozgalom elmérgesedett. Elberfeld sztrájkoló vasutasai elhatározták, hogy a sztrájkmozgalmat eredményesen végrehajtják. A sztrájkoló vasutasokhoz csatlakozott Köln vasutas munkássága is. A műhelymunkások nagyrésze beszüntette a munkát. Essenben nagy az izgalom. Lehetséges, hogy ott holnap már bekövetkezik a sztrájk. Az ottani vasutműkások sztrájkra szólították fel a bányamunkások is. A Rajna-vidéki sztrájkot nem a vasutas-szövetség proklamálta. Az általános vasutas-szövetség közölte a berlini lapokkal, hogy a Rajna-vidéki sztrájk kitérésében semmi része nincsen. A szövetség elítéli a vasutasok követeléseit. A vasutasok nagy előleget követelnek fizetésükre.

A kormány nem akarja teljesíteni a vasutasok követelését. Szilárdan kitart elhatározása mellett, mert a követelések teljesítése előre nem látott következményekkel jár. Ha a kormány teljesítené a délnémetországi vasutasok követeléseit, ugyanilyen előleget kellene adnia a német birodalom vasutjai összes forgalmi és üzemi munkásainak és a vasúti tisztviselőknek is. Ez pedig olyan nagyarányú megterhelést jelentene, amelyet a forgalmi viszonyok nem bírnak el. Remélik, hogy az általános vasutas-sztrájkot sikerül elkerülni. Berlinből a vasutas szakszervezet megbízottakat küldött a sztrájkoló kerületekbe, hogy ott csillapítsák le az elmérgesedett hangulatot.

Meghalt Kiss József

Hetvennyolc éves korában, hosszú halál-vívódások után meghalt a legtragikusabb sorsú poéta egyike. Egy isten kegyelméből való poéta, akinek élete tragédiájához tartozott a kor melyben született, a nivellálódásnak, a végletek kiegyenlítésének vagy észrevenni nem akarásnak politikai divatja, mely bélyegét egy egész emberöltőre rásütötte, mely azonban csak a jobbra hivatott egynészek kényszerű és mindenáron akaró nivellálódását hozta magával. Az élet mag, a maradt az örök ellentétek, az örök ki nem egyenlítésük utvesztője. És ez volt a kevésbé erős egynészek tragédiája: az örök ellentétek scillái és charibdiszei között iránytalanul és sehova se tartozóan bolyongani, vonzódnai az egyikhez és elszakadni nem tudni a másiktól és épen azért sehová se tartozni. Ez volt Kiss József hosszú életének is és hosszú költői működésének egész tartalma, minden jellegzetessége és nagy tragédiája.

Eredendőleg zsidónak született. De élete arra az időre esett, mikor a magyar földön politikai divat volt a liberálisizmus, az emancipáció, a recepció és a recepció szédület olyan nagyon urrá lett a magyarnyelvű zsidóságon, hogy már-már fölöslegessé tett minden recepciót, annyira át akart minősülni, annyira bele akart semmisülni a recipiáló környezetbe. De ez még az első generáció volt, amely még eredendő zsidónak született és amelynek lelkében végzetes nagy tusákat tudtak vívni vérség és környezet, ösztön és akart, különvalóság tudata és átsemisülni vágy: zsidóság és magyarság. A fiatal Kiss József lelkében még ott muzsikáltak apjától és nagyapjától, a reb Mayer Litváktól örökbekapott zsidó melódiák, de már vérebe csókoft Arany János hallatlan költszete is — és a két soha ki nem egyenlíthető végtel között úgy állott és tévelyedt örökké, ez az isten kegyelméből való poéta, hogy mind a kettő akart lenni és sem az egyik, sem a másik nem tudott lenni egészen. Ez volt az oka annak is, hogy minden nagy népszerűsége mellett is, idegenül állott szemben a hivatalos magyarsággal és élete utolsó korszakáig idegenül állott a zsidó szívekkel szemben is.

Balladában, elbeszélő és lírai költszeteiben, nyelvi tökéletességében és költői mélységeiben már az egykorú kritika is Arany János mellé helyezte Kiss Józsefet. De a hivatalos magyarság, minden sorából kiérte az eredendő zsidót és túl minden szépségen és magyarságon: a Simon Judit költője örökre idegen maradt előtte. És ugyanez az ösztönös érzés tette gyanakodóvá a zsidóságot is, Kiss József költszeteivel szemben. A „Szegény Arje” balladája bizony hogy szép, bizony hogy nagybecsű alkotás és zsidó, — de valahogyan úgy hat a zsidó lelkekre, mint amikor jomkipური zsidók halottaságból nemzeti trikórt akarnánk szabni. Valahogy idegenül, valahogy erőszakoltnak, valahogy nem ösztönös érzék. Nem Kiss József hibája: a kor bűne volt ez és csak tragédiája volt ennek a nagy poétának, hogy nem volt elég ereje ahhoz, hogy kitépje magát a kora lenyűgöző irodalmi és politikai hazugságai alól.

Csak késő öreg korában, egy hasztalanul elajándékozni akart élet sok csalódásai után, találta meg saját magát. És ebben a nagy magaratalálásban végre egyesült és egyé olvadtt az első kiindulóponttal, lelkének legmélyebb lényegével: a zsidósággal. Utolsó éveinek költői termése, már szinte szintiszán zsidó költszét, az igazi, mesterkéletlen és meghamisítatlan zsidó gondolat és érzésvilág kifejezése. A galíciai Reb Mayer Litvák unokája megtalálta öregapjának hangját és melódiáit, — és szimbólumnak is jelentős az, hogy az agg költő utolsó nagy alkotása, az öreg galíciai zsidó kántor feje fölé fon glóriát.

Kiss Józsefet életében, a hivatalos magyarság nem ismerte el vérbeli magyar poétának. Most, hogy meghalt, bizonyára őt is nagyjai közé fogja sorolni a magyar Génusz.

Mi zsidók, nem hangoztatjuk igényünket Kiss Józsefre. Nem hangoztatjuk, mert fölösleges volna. Ez a tragikus sorssu nagy poéta a mi vérünkben való volt, sokáig tévelygő, nehezen visszatérő gyermeke a zsidóságnak, de mégis: a zsidóság gyermeke.

Kiss József 1843-ban született Mezőcsát községben. Szegény, földhözragadt zsidó családból származott és mint az már ilyenkor szokás, tanítónak adták. Iskolai tanulmányait befejezván, a mezőcsati állami iskola tanítója lett. Erré az időre esik első irodalmi kísérlete. Versi már akkor feltűnést keltettek, barátai és azok az írők, akik érdeklődéssel kísérték a fiatal tehetségek fejlődését, Pestre hívták. Huszonöt éves korában, 1868-ban Budapestre költözött. Versei megjelentek az összes szépirodalmi lapokban. Az irodalmi körök figyelmessé lettek munkásságára és különösen balladáira, amelyek szinte vetekedtek Arany János balladáival, keltettek feltűnést. A Kisfaludy társaság 1875-ben már bemutatja Simon Juditját, később a Képes Világ szerkesztését vette át, 1876-ban megjelenik első összegyűjtött versgyűjteménye. Ugyanebben az évben a Petőfi társaság rendes tagjává választotta.

iss József irodalmi pályafutásának fénykorát akkor érte el, amikor megindította a Hét című folyóiratot. A Hét egymásután közli nagyszerű írásait és irodalmi missziójának tartja, hogy magaköré gyűjtse a modern irodalom tehetségeit. A Hétben jelentek meg a ma élő magyar írők legtöbbjének első írásai. A fiatal írógárdában ott volt Heltai Jenő, Ambrus Zoltán, Tóth Béla, Lovik Károly, Molnár Ferenc, Ignóus, Kóbor Tamás és a fiatalan elhunyt, tehetséges zsidó író, Makkay Emil. A Hét forradalmat jelentett az akkori irodalmi életben. Új hang és új gondolat tört be a régi és avult irodalmi formák közé.

Az agg költő már hónapok óta súlyos beteg. Legutóbbi betegsége válságosra fordult, orvosi tüdőgyulladást állapítottak meg. Szeptember 24-én újabb komplikáció állott be, agyvérzést kapott. Orvosi már akkor lemondottak életéről, de szívós természeté még három hónapig küzdött a halállal. December 31-én háromnegyed nyolc órakor hetvennyolc éves korában meghalt.

Továbbra is szünetel az export

Nem hajtják végre a vasuti egyezményeket — A belföldi teherforgalom biztosítása

Az Uj Kelet tudósítójától.

Hosszu Juon, a kolozsvári CFR. üzletvezetőség igazgatója most tért vissza Bukarestből, ahova fontos vasuti ügyek megbeszélése végett utazott. A vezérigazgatósággal folytatott tárgyalásokról Hosszu üzletvezető az alábbiakban nyilatkozott az Uj Kelet munkatársának:

— Főleg adminisztrációs ügyekben utaztam Bukarestbe. Vannak ugyanis olyan kérdések, amelyekben csak a vezérigazgatóság megkérdezésével intézkedhet az üzletvezetőség. Ami a nyilvánosságot érdekli, legfontosabb kérdés az export. A tranzitforgalom nem indul meg, mert a berni, portorosei s más vasuti egyezményeket egyik szerződő fél sem hajlja végre. Már pedig egyik állam sem hajlandó szerelvényeit elindítani, ha semmi garanciája nincs, hogy a kocsikat vissza is kapja. A Magyarországgal való teheráruforgalom szabályozására nemrég megtartott nagyváradi értekezlet határozmányait — mint a nemzetközi egyezmények egyik részletkérdését — a vezérigazgatóság még nem ratifikálta, de a MÁV. sürgetésére valószínű, hogy ebben a kérdésben rövidesen meg lesz a döntés.

— A belföldi forgalom lebonyolításának biztosítására nem történt újabb intézkedés?

— A vagonhiány oly nagy, hogy gyökeres változást egyelőre nem lehet várni. Az egyes kereskedelmi centrumok szükségletét úgy próbálják fedezni, hogy kisebb-nagyobb navetta-szerelvényeket bocsátanak rendelkezésére, amelyeket csak meghatározott célra s utvonalon szabad felhasználni. Igéretet kaptam azonkívül, hogy Kolozsvár részére ötszáz fedett vagon fognak ideirányítani, de hogy a kocsik meg is érkeznek hozzánk, azt nem tudom.

— A magyarjku vasutasok áthelyezéseivel kapcsolatban a vezérigazgatóság úgy döntött, hogy a második csoportot májusban helyezik át. A negyven emberből álló első kolozsvári csoport már el is utazott a regátba, hogy a román nyelvet elsajátítsa. A második csoportban még több vasutast fognak áthelyezni.

— Tárgyalásaink során előterjesztettem a vasutasoknak azt a régi kérelmét, hogy a fisetésüket a jövőben ne huszadikán, hanem elsején kapják ki. A vezérigazgatóság azonban kijelentette, hogy ezidőszert nem áll módjában a vasutasok kívánságát teljesíteni.

Nagyrománia kapuja

Halmi, 1921. Tél.

Ha nem szereted a képesbeszédet, kedves barátom, közlöm veled, hogy Halmiról fogok írni. Ez most Nagyrománia kapuja nyugat, pontosabban északnyugat felé. Már voltál ott te is? Atutaztál? Arut vittél vagy hoztál? Avagy csak szerény magadat cipeltel keresztül e rosszillatu határállomáson? En ép e pillanatban érintetem. Engem nagyon kellemetlenül érintett. Amióta elmentem innen, hét világvárost láttam, fájdalommal kell beismernem, hogy Halmi egyikhez sem hasonlít. Már jövet se hasonlított, már akkor nagyon bizonytalanul hatott rám. Utlevélvizsgálat, vámvizsgálat, valutavizsgálat — és a vonat nincs benn idejére. Gyerünk a vá.óterembe, mondd magadban, de elsőosztályú váróterem nincs Halmiban. Sebej, jó lesz a másodosztályú is. De másodosztályú váróterem sincs Halmiban. Hiszen ez nagyszerű! vigasztalod magadat, itt demokrácia van, gyerünk a harmadik osztályba. De hiába lelkesedél, demokrácia sincsen és harmadosztályú váróterem sincsen. Semmi sincsen Halmiban, csak szabadég van. Azazhogy az se nagyon, a szabadég beborult, csillagtalan este van, havasesó esik. Nem tart sokáig, mondja az optimista kedély és túri, hogy a poggyásza puhára ázzék a vágány és az állomásépület között. Mit tehet egyebet? Kiderül — nem az ég, hanem az, hogy az optimista kedély tévedett. Sokáig így tart. Nagyon sokáig. Ha az idegállapotára hallgat, azt hiszi: itéletnapig. De odáig mégsem. Egy hivatalnok beszédi a hiányzó passzusokat. A többit már beszédtek a vonaton. Ebből arra következtetsz, hogy talán mégiscsak indul a dolog. Megkérdezed egy vasutastól, mikor lehet beszállni. Lemosolyog. Beszállni? Még nem is jelezték a vonatot odaátról. Odaát az Királyháza. Királyháza Csehszlovákia. Csehszlovákia és Nagyrománia között itt mindennap van egy kisebb-arányu határvillongás. Amit nem úgy kell érteni, hogy megverekszenek. Nem. Csak nem bíznak egymásban. És nem küldik a vonatokat. És ha már átküldik, kiválogatják a legfűthetlenebbet, a legsántábbat, egy-két kerék bizonyára hibázik róla. Az ilyen sánta vonat tétován indul és tétovázva érkezik, közben féléjszaka telik el s a havasesó elnyeli a pályát, a poggyászt és a reményvesztett utast.

Szerencsére nem múlik az idő esemény nélkül, idekűnn nagy recsegés-ropogás — nem vonatok mentek egymásnak, diót ropogatnak az emberek. A bakter, a kalauz, a vámvizsgáló katonái, János bácsi és Pintye bácsi, mindenki. E tekintetben Halmi istenáldott hely, mindig esznek valamit, néha almát, néha nyerstojást, sült kukoricát, mogyorót, aszerint mit szállítanak ki a zsidók Nagyromániából. A katonák egyike, egyszerű falusi gyerek, de zagyon jószívű, belenyul a hátizsákba s ma-

réksz
tőjéb
Te
kosar
vasko
két a

lehet
kőja
lábur
egy
kocsi
üzlet
abból
az en
nyos,
benas
keleti
bevas
Megt
volt,
„öml
kocsi
Halm
enni.
Stein
ez ma

gál, h
zéljék
lenség
még
gyerm
világ
sókná
gukat
történ
„hopp
mond
Néme
néha
is szó
zódte
volna
nek n
tik a
amit a
mert a
frissen
gőju l
még n
rűbb n
almájá
Steinf
hát cs

nescu
Külön
állomá
fél éjsz
havat,
hova v
danak
nem v
Es par
csak v
felkiált
mára s
választ
rendeln
vart H
idegen
jában.
arról a

A
Jön a r
szabad
banit se
Aki né
náljon
csempés
Még jó
tincses
Szegény
zik, me
megsiny
mánu
isten se
vele, az

rékszám önti a diót egy szegény asszony kőtőjébe, hátul egy apá a fiával veszekszik: „Te taknyos, miért nem hoztad a nagyobbik kosarat!” hallani, amint valahol, mint egy vaskos nevetés, ömlik a zsákba a dió, közben két alak érkezik, diskurál.

— Steinfeldnek tizmázsás mankoja van.
— Van annak huszmázsás mankoja is.

Elcsodálkozom és megrémülök. Hogy lehet az, hogy Steinfeldnek huszmázsás mankoja van! Kitudódik, hogy nem valami fél-láburól és nemis famankóról van szó, hanem egy Steinfeld nevű diókereskedőről, akinek a kocsijából husz mázsa dió eltűnt. A hiányt üzleti nyelven mankónak mondják. Akár abból a mankóból származik ez a szó, amit az ember a hóna alá vesz, akár nem, bizonyos, hogy van valami köze hozzá, mert a bénaság mankoja viszont a sok hiányból keletkezik. A vámot a hiány után is szigorúan bevasalják Steinfeldben. Harmánczer leí kár. Megtudom, hogy Steinfeld tulzottan jóhiszemű volt, nem küldött kísértőt a vagonnal, holott „ömlesztett” áruról van szó, itt Halmiban új kocsiba rakják a diót — ennek következtében Halmiban hat hétig mindenki diólétszát fog enni. Hogy meg fogják unni! Szerencsére Steinfeld nagybányai cég, gesztenyét is szállít, ez majd javít az egyhangúságon.

Egy váradi kereskedő reggel óta szaladgál, hogy a tojását ne ömlesztett-áruként kezeljék. Négy vagon tojást visz ki, szerencsétlenségére olyan kocsikba rakták, amelyek még nincsenek átfestve a CFR színeire. A gyermekes lélek bizonyára nem tudja, hogy világ páfördulása idején nemcsak a politikusoknak volt szükségük rá, hogy átfessék magukat. A vasúti kocsiknak is. Ha ez nem történt meg, Csehszlovákia azt mondta: „hopp, hiszen ez az én kocsim!” Ugyanezt mondta Magyarország. Ugyanezt Ausztria, Németország. Még Lengyelország is mondott néha valami hasonlót. Hogy Jugoszláviáról ne is szóljunk. Milyen egyszerű lett volna: szerződteni ezer vagy ötezer mázsolót, átmázolták volna a kocsikat és a váradi tojáskereskedőnek nem kellett volna izgulnia, hogy ömlesztik a tojásait. Avval a néhány vagonnal, amit átfestettek, nincs is baj odakünn sehoh, mert az új színeket respektálja a „vigyázat frissen van mázolván!” vagy másmilyen jelgőjű lovagi egyezmény. De itt három év alatt még nem jutottak el odáig, hogy a legegyszerűbb mázolás elvégezzék. Nem Take Jonescu almájáról, diójáról és tojásáról van szó, csak Steinfeld zsidóóról és a váradi zsidóóról, hát csak izguljanak a zsidók.

Hogy miért jutott eszembe Take Jonescu? Azt mondják, ő sohase látta Halmi Kőröncvontat csak keresztsüklit a határmenti állomáson. Kár! Szeretném, ha itt ácsorogna fél éjszakán át, türne sötétet, hideget, esőt, havat, fagyot, revíziót, be akarna menni valahova vaalam ilyen váróterembe s erre az mondanék neki: Pardon domnule minister, ez már nem váróterem, itt a rendőrség szobája van. És pardon domnule minister, ez se váróterem, csak volt, itt most a vámhivatal székel. Akkor felkiáltana a miniszter: „És a külföldi számára sincs itt váróterem!” S minthogy azt a választ kapná, hogy bizony nincs, legott elrendelné, hogy építsenek modern pályaudvart Halmi elé, mert mégse járja, hogy az idegen ázva-fázva álljon Nagyrománia kapujában. Netalán rossz véleménye talál lenni arról a darabról, ami a kapun túl következik.

Ami végtére a kisebbik kellemetlenség. Jön a revízió, jön a valutavizsgálat, mert nem szabad kivinni az országból egyetlen román banit sem, cseh pénzben is csak ezer szokolt. Aki négy-hat hétre utazik külföldre, mit csináljon? Ezer szokol napokra sem elég. Muszáj csempészni, mert az átutalással is baj van. Még jó, hogy van itt-ott egy ösztöpő-ödött tincses szakállas zsidó, arra rá lehet mászni. Szegény kis sakter, aki most Beregsomba utazik, mert megpályázott egy állást, ugyancsak megsínyli nemzetét. Egy kövérképű utas románul ráirányítja a gyanút, amit aztán a jó isten se vesz le róla. A csizmáját is lehuzatják vele, az ingébe is belekotorásznak, az övén is

megtapogatták. Nincs nála több mint háromszáznegyvenhat cseh korona. Még akkor se hisznek neki. Feljönnek vele a vonatra, mert hajnalra mégiscsak előáll a vonat, megegyeszer átkutatják a cökmököt. Szegény milyen sápadt, hogy remeg! A kövér besugó elégedetten mosolyog. Mond valamit. Nem értem, mit, de körülbelül ezt: van ezeknél valuta a bőrük alatt is. Fenn a kupében csak alányul a fűtőkészülék alá, (nem a remegő sakter), mintha azt vizsgálná, vajjon meleg-e. Nem meleg. Ellenben kivessz egy csomagot (nem a remegő sakter), becsülöm félmillióra. A sakterke még mindig reszket.

— Miért reszketsz úgy? mondom neki, van nálad pénz?

— Nincs.

— Akkor mitől félsz?

Még jobban összehuzza magát, a baltenyerét kinyújtja, magyaráz, tiszta gettótípus ez az alázatos, szepegő emberke.

— Én tudom, hogy nincs nálad pénz, de hátha ezek találnak...

Kaczér Illés.

Brediceanu miniszter Kolozsváron

Megszűnik Erdélyben a cenzura

Az Uj Kelet tudósítójától.

Brediceanu erdélyi miniszter tegnap érkezett Kolozsvárra és ma délelőtt a reszortfőnökök meghallgatása után hosszasan tárgyalt dr. Bianu Jenő vezérfelügyelővel az Állambiztonsági Hivatal erdélyi vezetőjével és dr. Pop Julián polgármesterrel.

Délután a miniszter fogadta a sajtó képviselőit, akik előtt nyomban kijelentette, hogy még a délelőtti folyamán sürgöny útján elterjesztést tett a cenzurának a harminc kilométeres hadizónán kívül eső területeken való megszüntetésére. A sürgönyt a belügyminiszter küldte, akinek e tekintetben intézkedési joga van. A cenzura valószínűleg már a napokban megszűnik.

— Ugy kívánom, hogy a harminc kilométeres zónán belül is törvényszéki ügyészek gyakorolják a cenzurát és ne a katonaság — mondotta a miniszter. — Viszont elvárom a kisebbségi sajtótól, hogy a törvények szigorú szemmel tartásával és lojális szellemben fog sikraszállani érdekeiért.

— A kormány programjáról csak röviden nyilatkozhatom — folytatta a miniszter. Nem partpolitikát, országos politikát akarunk csinálni, elsősorban alkotmányjogi biztosítékokat szeretnénk födél alá hozni, a választási törvényt.

— A zsidó nemzeti mozgalomról két évvel ezelőtt az Uj Keletnek tett nyilatkozatomat ma is teljes mértékben fentartom — mondta Brediceanu munkatársunk hozzáintézt kérdésére.

A miniszter azután beszélt az Ukrajnából beözönlött zsidók elhelyezéséről, ami nagy gondot okoz a kormánynak. Rátérve a Magyar Szövetség ügyére, kijelentette, hogy a szabad organizáció híve és tőle csak liberális intézkedéseket lehet várni, mert ilyen szellemben nevelkedett. A közigazgatásban a decentralizálás híve, mert az autonóm törekvések itt könnyebben találhatnak kielégülést. Az a meggyőződése, hogy minden felekezet és nemzetiség, amely iskolát akar föntartani, annak joga is legyen ahhoz. A segély kiutalásánál pedig a statisztika és igazságos arány legyen a mérték, nem pedig a protekció.

Mozgalom a Moszkvába evakuált kincstári bonok szelvényeinek beváltásáért. Mint ismeret-s, a megszálás idején a román jegybank aranykészletével egyidejűleg a banknál letétben helyezett kincstári értékpapírokat is Moszkvába szállították. Ezeknek a papiroknak a sorsa ép oly bizonytalan, mint az aranykészleté. Évekkel eze őtt a jegybank megkezdte a kincstári jegyek másolatainak kiállítását és erre a célra a tulajdonosoktól 10—10 leit bevételzett, de a másolatokat még ma sem adják ki. A kincstári bonok szelvényeit pedig nem váltják be. Bukarestből jelentik, hogy a bontulajdonosok körében mozgalom indult meg, hogy a másolatok kiadását és a szelvények beváltását eszközöljék ki a kormánytól.

HIREK

Az UJ KELET telefonjai:
Szerkesztőség 977. — Kiadóhivatal 844.
Zs. N. Sz. 558.

Szilveszter riport

Van úgy az, hogy néha megszállja az embert a daimon és vérben, fülben benne zakatol. Jól esik ilyenkor kiszökni saját magunkból és tenni azt, amihez nem értünk. Gondoltam én is: Szilveszter van, jó volna mostan szilveszteri riportot írni, de csak azért, mert én nem értek hozzá és idegen tőlem minden ami riport. De mikor az emberek olyan furcsán sürögtek az utcán, a kirakatok úgy kinálták magukat, színes papirrongyokba öltözött, mint a kifestett cédák és a daimon egyre zakatolt a fülemben. Jó, — mondottam én a daimonnak, csináljunk szilveszteri riportot. Mert ha már mindenáron bolondságot kell elkövetni: Karácsony és Szilveszter áll legmesszebb mindentől, ami zsidó és a riport az, amihez én legkevésbé értek.

Odaálltam egy kirakat elé, szép, illatos drogéria kirakat elé és meg akartam interjuvolni, — gondolom a karácsonyi vásárról, mert ez érdekes. Aztán mégis csak jobbnak láttam, ha bemegyek és a gazdájával beszélek.

— Szép kirakatja van, — mondottam a drogeriásnak, — és meszire tud kiabálni. De a mi olvasóinkat nagyon érdekelné a karácsonyi vásár, a kereslet és kínálat valamint a pénzbőség és vásárlási kedv.

Szép folyékonyan hazudtam mindezt — mert mit érdekelné az én olvasóimat a karácsonyi vásár? — de igyekeztem szakkifejezéseket használni, amiket úgy lestem el néha, a közgazdasági rovat csinálójától és még csak belé se pirultam.

— Igen, igen, — mondotta a drogeriás, derék fiatal zsidó, — a karácsonyi vásárral úgy állok hogy a fene esz meg örömben.

— Pardon, — mondottam én, — az érzelmek bizonyára jogosak, mert minden lelki érzés jogos, — de az egyszer kissé zavarosan, hogy ne mondjam értelmetlenül jutottak kifejezésre. Mert vagy örül az ember és akkor nem eszi őt az a bizonyos fene, vagy pedig a fene eszi az embert, de nem hiszem hogy a fene étvágyának objektuma egyidejűleg örülni is tudna. Egyszóval a tudományosan kifejezve: ez a kiszólás, hogy: „a fene esz meg örömben” egy ugynevezett contradictio in adjecto, vagyis, magyarul: egy önmagának ellentmondó állítás.

— És higgye el, mégis úgy van, — mondotta a derék zsidó drogeriás. — Vannak esetek a közgazdasági és kereskedelmi életben, mikor a fene eszi az embert örömben. Nem mondom: riika eset, de e ritka esetek közé tartozik az én mostani lelkiállapotom is.

— Nagyon érdekelné, ha elmondaná, — szólottam én riporterri kíváncsiságot tetteve.

Hát nézze, — volt a válasz. — Két évvel ezelőtt és még mult évben is olyan karácsonyi forgalmat csináltam, hogy négy-öt napra külön segéd-erőket kellett alkalmaznom.

— No és most?

— Most, amint látja, — magamnak sincs munkám.

— És miben látja ennek az okát? — kérdeztem tetteve. részvétellel.

— A karácsonyi pangás egyetlen oka az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség, — mondotta mély meggyőződéssel a drogeriás.

Egyelőre csak némán akartam csodálkozni, de a derék drogeriás nem engedett rá időt. Folytatta.

— Mert a dolog kérem így van. A karácsonyi vásárlóknak legalább nyolcvan százaléka az én üzletemben a zsidókból kerül ki. Nem mondom, mások is vesznek és küldenek karácsonyi ajándékot, de a régi jó időkben, két évvel ezelőtt, a karácsony valóságos zsidó alkalom volt.

— No és most?

— Hol vagyunk mi már ettől az időtől! — csapott a combjára a drogériás. A Nemzeti Szövetség egyenesen odajuttatta, hogy a zsidók ma már tudomást se vesznek a karácsonyról. Vesznek születésnap ajándékot, vesznek chanuka-ajándékot, de nem vásárolnak karácsonyra. Sőt, még csak karácsonyfát sem állítanak föl. Én mondtam uram, Nemzeti Szövetség egészen megváltoztatta a konjunkturákat.

— Rendben van, — mondom én. — Ezzel megmagyarázta nekem, hogy miért eszi őnt a fene. De még mindig nem értem, hogy miért eszi őnt a fene „örömeiben“?

— De uram! — válaszolt László drogériás bántódottan, — hiszen én is cionista vagyok!

— Így már értem, — mondtam én és befeljeztem a riportot. g. j.

— **A zsidó emigráció.** Washingtonból jelentik: Az Egyesült-Államok munkaügyi minisztériuma a kongresszus elé törvényjavaslatot terjesztett, melynek értelmében minden hónapban az emigráció megengedett quótáján felül bizonyos számú bevándorlás engedélyeztessék az Egyesült-Államokba. Minthogy ez a bevándorlási törvénytervezet igen közelről érinti a zsidóságot is, az Egyesült-Államok kormánya elhatározta, hogy tárgyalása kitűzése előtt értekezni fog az amerikai zsidóság képviselőivel és így többek között Louis marsallal is.

— **A Tarbut új tagjai.** A Tarbut-hét a kalmából december 27-éig tagokul beléptek: Dr. Hirsch Dezső, Wertheimer Fülöp, Stotter Aladár, dr. Wertheimer Manó, dr. Hamburg József, dr. Sebestyén József, Grün László, Grün Samu, Grün Móric, Herskovits Imre, Feuerstein Lőrinc rendes tagok. A Tarbut-hét alkalmából december 27-éig a következő adományok folytak be: Az Ivria est jövedelméből: 622, Grün László 1000, Grün Samu 500, Grün Móric 500, Herskovits Imre 500, Feuerstein Lőrinc 500, Grünfeld Mayer kérvény megírásáért 1000, Neuberger Testvérek 300, Singer Emil 200, Stella (Simon és Mandel) 150.

— **Uj poale cionista folyóirat.** Az ausztriai zsidó szociáldemokrata munkáspárt, a Poale Cion eddig kéthetenként megjelenő hivatalos lapját, „Der jüdische Arbeiter“-t megnagyobbodott terjedelemben, havi folyóiratban adja ki. Az új zsidó folyóirat kizárólag a poale cionizmus teóriájával és praktikus kérdéseivel foglalkozik. Az igen tekintélyes terjedelmű lap első számának tartalma a következő: B. Locker: A mi problémáink. Baruch Borochov: A zsidó sztrájk. Ettinger mérnök: A palesztinai földműves-szövetkezetek. S. Kaplanski: A távol Kelet rejtélyeiből. Paul Fauro: A francia szocialista mozgalom jelenlegi állapota. S. Schokal: Négy évig bolszevizmus. S. Rubaschov: A zsidó életből, az ukrjai zsidó pokolból, a szervezet köréből.

— **Házasság.** Jonap Elizust Satu-Mare, eljegyezte Pollatsék Henrik földbirtokos, Józsahegy, Arad megye. (Minden külön értesítés helyett.)

— **Csőd előtt Olaszország egyik legnagyobb ipari vállalat.** Milánóból jelentik: Az „Ilva“ nagyipari konzorcium válságos helyzetben van. Az évről-évi közgyűlésen kiderült, hogy az érdekeltég igazgatósága merész spekulációkkal nemcsak a 300 millió líras alapítékot tékoztatták el, hanem provízió címén is milliókat vágott zsebre. A vizsgálat megejtésére kiküldött bizottság jelentése alapján az igazgatóság bűnös tagjai ellen bűnvádi eljárást indítottak s bár vagyonukat le is foglalták, a vállalat csődje elkerülhetetlennek látszik.

— **Felfedezett merénylet a kínai leszerelési delegáció ellen.** Washingtonból jelentik: A washingtoni rendőrség egy a kínai leszerelési delegáció vezetői dr. Ise és dr. Koo ellen tervezett merényletnek jött a nyomára. Őt kínai diákok letartóztatták.

— **Lemondott a jeruzsálemi rendőrfőnök helyettes.** Londonból jelentik: Jeruzsálemből kapott értesülés szerint a jeruzsálemi rendőrkörlet rendőrfőnök-helyettese visszalépett állásából. A rendőrfőnök-helyettes állítólag a november 2-iki események következtében határozta el visszalépését.

— **A Jehudit választmánya** ma, kedden délután négy órakor gyűlést tart a Szechenyi-tér 40 szám alatt (il. em.). A tárgysorozat fontosságára való tekintettel a vezetőség a választmány minden tagjának megjelenését kéri.

— **Halálos ítélet egy arab ellen.** Feruzsálemből jelentik: A kivételes bíróság halálraítélte egy arabot, aki a november 2-iki zavargások alkalmával Salman Rubin rabbit úgy megsebesítette, hogy másnap sérüléseibe belehalt.

— **Franciaország és a párisi román diákok.** Párisból jelentik: Herriot előadói javaslatában, melyben a román diákoknak nagyobb támogatás megszavazását kérte, a következőket mondja: Franciaország nem maradhat érzéketlen a román valuta válságával szemben. Franciaország nem hagyhatja figyelmen kívül azt a tényt, hogy Románia az egyetlen keleti állam, amely a latin tradíció őrző szerepét vállalta, kapcsolatban a nyugati civilizációval. A román diákoknak spontán tüntetése, a bukaresti egyetem rektorának bámulatreméltó magatartása, a román intellektuális tiltakozása a németek támadása idején, majd Románia részvétele a háborúban, mindez arra kötelez bennünket, hogy támogassuk a román diákokat ebben a válságban, mert e diákokból lesznek ama államférfiak, akik megőrzik majd barátságukat Franciaország iránt.

— **A Keren Hajjeszód követelések behajtása Amerikában.** Newyorkból jelentik: A Keren Hajjeszód-iroda több hétig tartó külön akciókat fog bevezetni a körülbelül kétmillió dolláros jegyzések és egyéb kötelezettségek behajtására. Mr. Conheim, a Keren Hajjeszód pénztárosa felszólította az aláírókat, hogy kötelezettségüket vagy egy összegben, vagy részletekben teljesítsék. A befizetések megkönnyítésére Newyorkban több pénztárt állítottak fel.

— **Bériot — a jövő repüléséről.** Newyorkból jelentik, hogy az ottani Aero Club vendégül látta a világhírű repülőt, Louis Bériot-t, aki a La-Manche csatornát először repülte át. A tiszteletére rendezett vacsorán Bériot beszédet mondott s megjósolta: nem fog sokáig tartani, amikor eljő az idő, ha valaki Páriszt reggel elhagyja, ebédjét Newyorkban fogyaszthatja majd éj és estére visszatérhet újra Párisba.

— **Repülőjárati Páris-Bécs-Konstantinápoly között.** Bécsből jelentik: Bukaresti távirat jelentésére, hogy a Franco-Roumaine léghajózási társulat két repülőgépe Bécsen átutazik, tegnap az aspeni repülőtéren számos személyiség várta a repülőket. Időközben azonban távirat érkezett, hogy az aeroplánoknak Szerbiában le kellett szállniuk a rossz idő miatt. A C. F. R. N. A. a legnagyobb francia légi közlekedési vállalatok egyike, amelynek alapítókja 10 millió frank, a jövő tavasszal, valószínűleg már februárban megnyitja a Páris-Strassburg-Prága-Wien-Budapest-Belgrád-Bukarest-Konstantinápoly légi közlekedést. A társaság jelenleg rendes repülőjáratokat tart fenn Páris-Strassburg-Prága-Varsó között.

* „Oh jaj megfőtt ez az átkozott kőhögés“, Egger mellpasztillái csakhamar meggyógyítanak. Kapható minden gyógyszerárban és drogériában.

* **Elveszeit** kedden reggel az állomástól a Kajántó-utcaig egy matematikai jegyzet Beccsületes megtaláló szíveskedjék az Uj Kelet kiadóhivatalába juttatni.

A világhírű **YES** porcellánpuder újból mindenütt kapható. Zöld zárszalag nélküli hamisítvány!

אגודת ציונים
JIDDISE ZEITUNG

A csatlót területek egyellen jiddis nyelvű újságja!

Megjelenik Máramaroszigeten minden csütörtökön

Szerkesztők: Dr. Blank Ilés és Holder József írta.

A zsidó élet minden megnyilatkozásáról pontosan és megbízhatóan tájékoztatja a közönséget. Minden igazi zsidó támogassa ezt az igazi zsidó napot, mely az egész zsidóság javáért küzd.

Hirdetéseket és előfizetéseket a lap részére felvessz az „Uj Kelet“ kiadóhivatala is.

Mutatónyiszámot szívesen küld a „Jiddise Zeitung“ kiadóhivatala

KOZGAZDASAG

Francia szakvélemény a lei párisi kurzusáról

Az Uj Kelet tudósítójától.

A lei szeszélyes áralakulását a párisi tőzsdén, francia szakkörök nem tudják kellően megmagyarázni és a francia szaklapok állandó problémája: miként emelhető a román valuta az ország gazdasági helyzetének megfelelő nivóra. A legtekintélyesebb párisi panzügyi és közgazdasági folyóirat, a „Le Comptant“ Románia pénzügyi helyzetéről és kilátásairól „Mennyit ér a lei?“ címen ad igen érdekes és tanulságos véleményt. Miután részletesen ismerteti az ország természeti kincseit, melyeknek igen nagy jövőt jósol, a gazdagság egyéb forrásait is megjelöli és az évről-évre növekvő kivitelre hivatkozik, rámutat a lap az ország passzívaira is.

1921 április elsején — írja a „Le Comptant“ — Románia állami adóssága 20 milliárd 300 millió leit tett ki, amely a következőképpen oszlik meg: 3 milliárd 793 millió 862 ezer 452 lei belső konszolidált, 12 milliárd 150 millió lei belső függő tartozás és 1 millió 145 ezer 877 lei külső konszolidált, 2 milliárd 875 millió 284 ezer 981 külső függő adósság. Tekintettel arra, Románia adósságai főleg Franciaországban vannak elhelyezve, úgy a lei mai kurzusa szerint Románia külső adóssága 44 milliárd 274 millió 308 ezer 580 lei. A külső adósság tehát a belsőnek háromszorosra, tehát mindent el kell követni, hogy a pénz értéke sürgősen megnövekedjék.

Az 1920—21-es költségvetés — 5120 milliót irányoz elő bevételekre és 4920 milliót a kiadásokra. A papirpénzforgalom 12 milliárd 820 millió leire rug, ami elosztva az ország lakóira, fejenként 798 leit tesz ki. Franciaországban minden lakosra 950 frank esik. Ebből az következik — írja a lap — hogy a román valuta mai értéke nem felel meg a valóságos értéknek. Ez az érték a jövőben csak emelkedhetik és ennek utjába csak a bankjegyforgalom növekedése állhat. Ennélfogva elsődrendű érdeke az országnak, hogy a papirpénz forgalmát intenzíven csökkentse.

Francia pénzkörökben különben igen célravezetőnek tartják a román kormány szándékát, hogy az Osztrák-Magyar Bank likvidálása folytán neki jutó 13 és fél millió értékű aranyat külföldi lei vásárlásra fordítja. A lei legutóbbi áresését a külföldi letétek lefoglalása és a lei tranzakciók ellenőrzésével indokolják.

Zürichi tőzsde jan. 2-án. Nyitás: Berlin 277, Newyork 513, Milánó 2255, Prága 725, Budapest 82, Zágráb 190, Varsó 17, Bécs 19, osztrák korona 11.

A galaci csehszlovák konzulátus értesíti az iparvállalatokat, hogy kiváló szak-erőket tud rendelkezésükre bocsátani. Állást keresnek: mérnökök, asztalosok, gép- és lakatosmunkások, fűtők és más szakmabeli iparosok. A fizetés és más feltételeket magában foglaló leveleket a konzulátus címére kell feladni.

Dohánytermelés Sichron le Zicnban. Jeruzsálemből jelentik: A Sichron le Zion mezőgazdasági hivatala felszólította a gyarmat mezőgazdáit, hogy a dohánytermesztéssel foglalkozzanak. A kormány szakembereket küld a mezőgazdákhöz, akiket azok szaktanáccsal látnak el.

Jugo-ziáviai piac. Belgrádból írják: Az élénk kereslet következtében az irányzat szilárd. A készleteket nagyban vásárolják. Az építkezések 1922 évre igen jelentős mértékben indultak meg. A szállítások körül vagonhiány mutatkozik. A Magyarországtól és Ausztriától kölcsönzött vasúti kocsik nem enyhítettek a hiányon. A berakó állomásokon több ezer köbméter fa vár bevagonozásra. Sürgős tűzifa szállítványokat gyakran fődött kocsikban továbbítanak.

Borkiállítás rendeznek a Bánátban.
Temesvárról jelentik, hogy a sváb gazdasági egyesület január 15-én Bachovában borkiállítást rendez, amely a következő csoportokból fog állani: Őborok (fehér és vörös), újborok (fehér és vörös), hegyi borok, pálinkák és cognac, pinceberendezések, gépek és más felszerelések.

Valutapiac:

Bukarest, jan. 2. Márka 73-75, leva 92-94, török líra —, font sterling 495-500, francia frank 100-1015, svájci frank 24-25, lira 550-570, dragma 490-520, dinár 180-190, dollár 120-131, Napoleon 455-460, arany —, ezüst —, osztr. kor. 300-310, magy. kor. 20-21, szokol 170-180, lengyel marka 465-475.

SZÍNHÁZ

HETI MŰSOR
Román Opera

Szerda: Bohémek.
Péntek: Nincs előadás.

Magyar Színház

Kedd: Carmen. (Operarepriz új betanulással s új szereposztással, R. Lorber Ilona, Rózsa Ili, Ruvinszky, Sugár. Operabérlet 13. sz. Előadás kezdetén a nézőtérre vezető ajtókat bezárják.)
Szerda: Színház. (Ujdonság, 6-odszor. Rendes helyárakkal. Napibérlet 76. sz. D.)
Csütörtök: Naplemente. (Ujdonság, először. Premier-helyárakkal. Napibérlet 17. sz.)
Péntek délután 3 óra: Kis kadét. (Operettujdonság, 7-edszer. Olcsó helyárakkal.)
Péntek este: Naplemente. (Ujdonság, 2-odszor. Rendes helyárakkal. Napibérlet 77. sz. A.)
Szombat délután 3 óra: Gróf Monte Cristo. (Olcsó helyárakkal.)
Szombat este fél 8 óra: Carmen. (Operarepriz, új szereposztással: Kolbay Ildikó, Rózsa, Takács Mihály, Bretán Miklós. Operahelyárakkal. Napibérlet 78. sz. B. Előadás kezdetén a nézőtérre vezető ajtókat bezárják.)
Vasárnap délután 3 óra: Tul a nagy Krivánon. (Operettujdonság, 35-ödször. Olcsó helyárakkal.)
Vasárnap délután fél 8 óra: Stambul rózsája. (Operettujdonság, 51-edszer. Rendes helyárakkal. Általános bérletszűnetben.)
Hétfő: Szerencsetánc. (Operettujdonság, 7-edszer. Rendes helyárakkal. Általános bérletszűnetben.)
A műsorra tűzött előadások jegyei előre megválthatók a színház pénztáránál.

Naplemente. Táray Ferenc rendezése mellett az utolsó főpróbák folynak a színpadon Pierre Wolff briliáns színművéből, a Naplementéből, melynek csütörtökön este lesz az első, pénteken a második előadása. — Molnár Ferenc: Színház. Nem lankadó érdeklődés előzi meg Molnár Ferenc új óriási sikerű darabjának, a Színháznak szerda esti hatodik előadását. A főszerepeket most is Poór Lili, Izsáki Margit, Baróti Erzsébet, Hajnal Klári, Miklóssy Margit, Táray Böske, Táray Ferenc, Lengyel Forgács, Mihályfi, Oláh, Izsó, Leóvey Nagy Gyula fogják játszani. — Ujdonságok. Megfeszíteti szorgalommal és fokozott erővel készül a színház a legközelebbi ujdonságra. A Naplemente után Strauss Denevérijének felújítása következik, mely az új és érdekes szereposztás révén szinte az ujdonság ingerével fog hatni s melynek reprizét a jövő hét elején premiérebérletben

Arverési hirdetés

Alulírott közjegyző ezennel közhírré teszem, hogy a »Pfeffermann Testvérek és Brief Dávid« nagy-lyvai cég kérelmére a tőle az »Erdélyi Faipar R. T.« kolozsvári cég által vásárolt, de át nem vett, részben 1919 évi téli, részben 1920 évi nyári és téli döntésű 90 százalékos lucfenyőből és legfeljebb 10 százalékos jegenyefenyőből termelt körülbelül 2100 köbméter kitévő gömbfa, mely részben Nagylyva községben, a beszerző Erdőgazgatóság iparvágányának mentén, részben Kisilván a vasúti állomás mellett van elhelyezve a K. T. 352. §-ának értelmében irodahelyiségben 1922 évi január hó 10. napján d. e. 10 órakor közbenjövetelem mellett megtartandó árverésen a késedelmes vevő költségére és veszélyére a legtöbbet ígérőnek el fog adni.

Az árverés alá kerülő gömbfának a helyszínén való megtekintése végett a »Pfeffermann Testvérek és Brief Dávid« cégnek nagylyvai irodájában az üzleti órák alatt bármikor jelentkezhetni.

Ugyanott valamint a saját irodahelyiségemben a hivatalos órák alatt az árverési feltételek is megtekinthetők.

Bisritra 1921 évi december hó 27. napján.

Dr. Schliffbäumer Alfréd
közjegyző.

fogják megtartani. Kolbay Ildikó ezuttal először fogja Adell játszani. Kabdebó Duci pedig Orlovskyyt. Rosalinda Léray Ilona lesz, akinek ez egyik legparádésabb szerepe. Eisensteint felváltva Réthely és Bálint, Alfréd pedig Ruvinszky és Takács fogják játszani. A Denevér reprize után néhány nappal be fogják mutatni Táray Ferenc új, izgalmas tárgyú, rendkívül hatásosnak ígérkező drámáját, melynek Tul a barátságon a címe s főszerepeit Poór Lili, Táray Ferenc, Forgács Sándor, Mihályfi játsszák. Ezzel párhuzamosan folynak a színpadi próbák dr. Bródy Miklós új operájából a Támár-ból, amelynek e hó 17-én lesz a bemutató előadása. A Támártól a színház az idei évad legszenzációsabb sikerét várja. Gondos betanulás és ambiciózus előkészület előzte meg a Támár színpadravitelét. Léray Ilonka, Takács, Sugár, Rózsa Ili, Bálint, Virág fogják a Támár főszerepeit énekelni. — Carmen kettős szereposztással. Kedden és szombaton adják elő a magyar színházban Bizet örökbecsű operáját, a Carmen. Az izgalmas várakozást, amely a Carmen felújítását megelőzi, megmagyarázza az a körülmény, hogy kettős szereposztásban fogja láthatni közönségünk a gyönyörű dalmünét. Kedden R. Lorbeer Ilona, Sugár, Ruvinszky, szombaton pedig Kolbay Ildikó, Bretán és Takács fogják énekelni a főszerepeket. A címszerepet mindkét előadáson Rózsa Ili énekl.

A mozgók műsora: Egyetem mozgóban: Kedden a nagyszerű amerikai történet, A végzetes gyűrű fejezetét fut, szerdán a negyedik, csütörtökön az ötödik, befejező rész. Péntek, szombat, vasárnap a legszenzációsabb filmek egyike, A sátnaplója, Keresd az Asszony, Filmköltemény a szerelemről, mámorról, szenvedésről. — Apolló mozgóban: Kedd, szerda, csütörtök misztikus kalandor dráma, A halhatatlan ember. Vasárnap, Indiai bosszu. Keleti szerelmi dráma. — Uránia mozgóban: Kedd a téli filmévad egyik legkiemelkedőbb filmeseménye, Boleyn Anna, nagy látványos történelmi dráma, a tragikus sorsú, szép Anna királynő életének regénye, kit kegyetlen férje, VIII. Henrik angol király, a vépadra küldött. Szerda, csütörtök, péntek, szombat Madame Dubarry, XV. Lajos francia király híres kedvesének története. Káprázatos pompával elevenedik meg előttünk a gyönyörbe, bünbe süllyedt királyi udvar, a nagy forradalom irtózatossá rémuralma, a szépséges, uralkodni vágyó, milliókat pazar kézzel dobáló, királyi szerető borzalmas vége, a nyaktóló alatt. Vasárnap, Egy rejtelmi nap Kedves életkép Dan Norberittel.

Főszerkesztő: **Dr. FISCHER JÓZSEF**
Felelős szerkesztő: **MARTON ERNŐ**
Kiadó: **KADIMA** kiadóvállalat r. t.

Szerkesztőség: Calea Reg. Ferdinand (vált Ferenc József-ut) 48 - Kiadóhivatal: Szentlélek-utca 1/a. Fiókkiadóhivatalok: Nagyvárad, Deák F.-utca 9. Arad, Str. Alexandri 1. - Szatmár, Bathányi-u. 24.

Ha jó rum- és likőresszenciát akar beszerezni olcsón, forduljon Glüek Henrik gyárához
Oradea-Mare (Nagyvárad)
Calea Vict. volt Kolozsvári-u. 74. 1253

Sándor Agoston utóda

uri divatruháza Cluj, Strada Memorandului, (Vált Unió-utca 2. szám.) 2849

Állandó ujdonságok divatkülönlegességekben

Ujrafoncsorozás!

Pécsi és Társa

Finntükrök gyártása!

Modern üvegcsiszoló és tükörárugyár

üzemét ORADEA-MARE (Nagyvárad) Str. Saguna (Kapucinus-u.) 20 megkezdte:

Minden méretű és minőségű tükrök, butorüvegek olcsó áron rendelkezhetők.

KÉRJEN ÁRAJÁNLATOT!

Nagymennyiségű lámpaáru, cseh táblaüveg, karlsbadi porcellán és Ditmár-féle lámpaáru érkezett.

DEUTSCH K.I.

üveg és porcellán nagykereskedés részvénytársaság

Oradea-Mare — Nagyvárad,
Str. Nicolae Jorga (vált Zöldia-utca) 4.

TELEFON 71.

Pontos és szolid kiszolgálás.

Gutfried és Herskovits
Oradea-Mare — Nagyvárad
Piata Unirei 12. Szent László-tér

Erdély legnagyobb és leszolidabb importörjei. Állandó gyári lerakat chemnitz-i köttő-szövőtt árukból, ugymint horgolt nyakendők, mindennemű harisnyák, sálak stb. Nagy raktár mindennemű hermandi olasz D. M. C. cernák és pamutokban.

Mergendeléseket postán eszközlünk.

GRÜNWALD
Üvegcsiszoló, tükörárugyár és
Épületüvegezési vállalata
Oradea-Mare, Str. Gerliczy-u. 16
tudatja, hogy tükörüveg-szállítmánya megérkezett!

Készít mindenféle csiszolt butorüvegeket és tükröket, tükrök újrafoncsorozást Fintükrök I. II. III. rendű (10/16 coll) ládákban. Épületüvegezés! Minden méretű valódi cseh táblaüvegek állandó nagy raktára. 1234

SZŐRME DIVAT KÜLÖNLEGES- DÉRY SZÜCSMESTERNÉL, STR. MEMORANDULUI SÉGEK NAGYRAKTÁRA (UNIO-UTCA) 3. TELEFON INTERURBAN 12-12

APRÓHIRDETÉSEK

Egy szó ára 1 lei. Vastagabb betűvel 2 lei.
Legkisebb apróhirdetés ára 10 lei.

Több évi gyakorlattal bíró ügyvéd ipari vagy kereskedelmi vállalatnál igazgatói vagy más, végzettségének megfelelő állást keres. Felhívásra ajánlatokat azonnal benyújtom. Cím a kiadóhivatalban. 2994-I

Perfekt gyors és gépirót keres azonnali belépésre az Uj Kelet szerkesztőségébe. Jelentkezni lehet délelőtt 11-től délután 6-ig Calea Regele Ferdinand 48.

Jó házból való idősebb leány magános urhoz vagy urnőhöz házvezetőnek ajánlikozik. Cím a kiadóba

Angolból, franciából és németből oktatók, havi 70 leiert. Calea Victoriei (Kossuth L.-u.) 16.

Sáchenok, kik diszkrecióra kötelezik magukat, adják be címüket „Fiatalember” jellegére a kiadóba. 3022-I.

Szilágyi Eleonora R.-T.

Alánlja: Likőr, rum különlegességeit. Elsőrendű pezsgőt és borait. 1210 Szesz nagyraktár.

Bőrlábszárvédő

elsőrendű anyagból fekete, barna és sárga színben 1286

Krébs János szijgyártó
Cluj, Calea Regele Ferdinand 77.

Kereskedőknek árkedvezmény!

KRISTÁLY

Fest, tisztít. • TELEFON 500, 11-21.

Hölgyek figgelmébe

Megnyílt! SALON DE PARIS Megnyílt!

Speciális női fodrász, hajfestő és manikűr terem. Hajfestés a legtermészetesebb színekben. Fejmosás, ondulolás, fésülés u. m. történelmi és fantazie frizurák, bandacre frizettek, hajfonatok, legszebb kivitelben. — Cal. Victoriei (Kossuth Lajos-u.) 2. 1284

FRANKEL EMÁNUEL és KLEIN SAMUEL

1283 kézműváru nagykereskedése

Cluj, Piata Vit. Mihail (v. Széchenyi-tér) 34. Dick ház.

Megkezdődött a karácsonyi nagy vásár a Hosszu-utca 1. szám alatti

Gerő Zoltán

áruházában,
ahol a következő cikkek kerülnek eladásra

Ezen árak kizárólag
január 13-ig érvényesek

1 ruhára való mosó szövet	Lei 89—
1 " " " barchet	" 89—
1 " " " kreton	" 89—
1 " " " delatin	" 89—
1 divat vállkendő	" 89—
1 divat selyemkendő	" 89—
6 pár cerna női harisnya	" 89—
6 drb gyermek zsebkendő	" 29—
1 méter ruha bársony	" 39—
1 drb himzett női ing	" 49—

Valamint a raktáron levő összes árak leszállított árakban lesznek árusítva.

Maradék minden elfogadható árban

Ugyancsak Hosszu-utca 1 szám alatt a Füszer-Csarnokban szerezheti be legolcsóbban füszer és gyarmatárut. 2880-I

LLOYD

az előkelő zsidóság találkozó helye. Bankettek, lakodalmak legjobb kivitelben és a legjutányosabb árban.

ORT. ÉTTEREM
Cluj, Mátyás kir.-u. és Unió-u. sarok

A bécsi divat saion- ujdonságai megérkeztek

Női divat különlegességek
nagy választékban, szolid
árak, finom
anyagok

Grünwald és Steiner

női divatkülönlegességek áruháza CLUJ,
PIATA UNIRII No. 12.

Metropol kávéházban

négyszer hetenként FRITZ THELER karmester
vezényelte alatt salon vonós-zenekar hangversenyez
1271

Boeskor, mosótalp, felsőszőr és szijgyártóblank

állandóan nagy készlet kicsinyben és nagyban, legolcsóbb árak mellett. Vidéki megrendeléseket kis postacsomagokban is eszközölök. Jelenlegi talp és boeskor ára 65—70 lei, **vagontételeinél 5 százalékos engedmény.**

Sámson bőrgyár,

Gyufagyár-utca 1. — Gyorsáru raktárral szemben. —
Telefon: Gyár 3—86. 1278 Lakás 3—87.

CUKORRA és CSOKOLÁDÉ raktár

LUSZTIG és NUSSBACHER Cal. Rege Ferdinand 31.
Szállítunk postán, utánvét mellett. 1277

WIENBEN

Megnyitottuk is Vollzeile 15 szám alatt internacionalis szállítási irodánkat. Vállalkozunk mindenféle export és import szállítási ügyek lebonyolítására Gyűjtőkocsi forgalom. Butorkocsikkal való szállítás. Fuvarevelek felülvizsgálása és díjtöbbletek kiutalása, Központ: Cluj. Fiókok: Wien, Nagyvárad, Orsova. Kirendeltetések minden határon.

DEUTSCH TESTVÉREK

Világeikk!

Luxor's Coron Blue

Meszeléshez és kékitéshez nélkülözhetetlen angol kocka. I-a minőség. 1 lápa 82 csomag. 10 csomag 1/4 és 10 csomag 1/2-es. 200 lei beküldése ellenében postán franco küld a

„LUXOR” vegyészeti gyár, Cluj,
Telegram: „Luxor”, Cluj, Telefon 12—27.
Engros engedmény.

Első Erdélyrészi Ékszerárugyár

CLUJ—KOLOSZVÁR,
Strada Xenopol (Szapan-u. elején.)

Állandóan raktáron tart saját készítményű láncot, gyűrűt karkötőt stb. Vállal minden e szakmába vágó munkák elkészítését, alakítását és javítását. Fogászati arany és forrasztó. Huzal és lemez arany- és ezüstben. Törmelékarany-beváltás.

2—13 TELEFON TELEFON 2—13

Keresetetik azonnali belépésre a tölgyfaerdő kihasználás minden ágazatában jártas önálló, lehetőleg fiatalabb kora

erdőkezelő.

Ajánlatok bizonyítvány másolatokkal és fizetési igények megjelölésével Tischler Mór-nál, Cluj, Unió-u. 8. sz. küldendők.

Textílarut nagyban

legolcsóbban
beszerezhető a **Réger & Heimovits**
cégnél CLUJ, Piata Mihail
Viteazul (v. Széchenyi tér) 12

Uj héber nyomda és kiadóvállalat Kolozsvárt!

Tipografia „Fraternitas”
Str. Dorobantilor 16.
Telet. n 4—55.

Az 1863. évben alapított hírneves Kaufmann Ábrahám és Fia cég Máramaroszigetről Kolozsvárra helyezvén át üzemét, itt **uj héber nyomda és kiadóvállalatot** létesített, melynél az „UJ KELET” kiadóhivatala által is mindenemű **héber művek, folyóiratok, újságok előállítását, valamint imakönyvek, bibliák, talmudkönyvek, héber iskolai könyvek** szállítása megrendelhető

עם ווערדען פאן אבינער
פירמא סדורים, חומשים,
חוקים נ"ך אונד אללערליי
נאכטונגען חדר גמרהם
הערנעשמעללט.
דאס דרוקקען פאן ספרים
קאנן אויך ברעפלוך בע-
שמעללט ווערדען.